

‘Chemie soms duurzamer

In een serie over duurzaamheid mag het onderwerp ‘gewasbescherming’ niet ontbreken. Vanuit de maatschappij klinkt een steeds sterkere roep om residuvrije teelt. Het aantal toegestane chemische middelen voor de bollenteelt krimpt. Wat betekent dit voor de industrie en hoe gaat zij daarmee om?

Tekst: Monique Ooms
Fotografie: René Faas

De regelgeving voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is steeds strenger geworden. Dat heeft gevolgen voor het aanbod van producenten, dat groener moet worden, en voor de werkwijze van leveranciers, die hun bakens verzetten van ‘liters verkopen’ naar ‘de kweker begeleiden’. “De ontvankelijkheid naar geïntegreerde teeltsystemen gaat nu snel”, concludeert Maritza van Assen, directeur van belangenorganisatie Nefyto.

Bij Nefyto zijn veertien bedrijven aangesloten die toelatingen hebben voor gewasbeschermingsmiddelen. “Ons doel is een gezonde teelt met zo min mogelijk effect op mens, milieu en dier. Dat betekent per keer zorgvuldig afwegen: wat is de beste teeltmaatregel op welk moment? Als dat een toegelaten middel is, moet dat kunnen. De middelen op de Nederlandse markt zijn namelijk het meeste getest en onderzocht van de hele wereld.” Dat feit blijkt echter niet voor iedereen even overtuigend te zijn, gelet op de kritiek uit de samenleving. “Gewasbeschermingsmiddelen liggen onder een vergrootglas. Beeldvorming en emotie spelen een rol. Daarvan is de industrie zich bewust.”

IN DEBAT

Nefyto vliegt de belangenbehartiging vanuit diverse invalshoeken aan. “Wij communiceren helder over de feiten, om zo misverstanden weg te nemen. Verder hebben wij een debat met stakeholders opgestart zodat een dialoog op gang komt met de industrie. Stakeholders kunnen daarbij duidelijk maken waar hun zorgen liggen en wat hun wensen zijn, de industrie kan aangeven of en hoe zij daaraan kan voldoen. De industrie doet al veel onderzoek naar de vergroening van producten en we zijn in gesprek met de wetenschap.” De debatten verlopen voorspoedig. “Het zijn constructieve gesprekken. Verder zijn we gezamenlijk betrokken bij een campagne om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen duurzamer

te maken, in de breedste zin van het woord. Dan gaat het ook over veilig werken, emissiebeperking en communicatie met omwonenden.” Die inspanningen missen hun doel als er in de praktijk niet zorgvuldig met middelen wordt omgesprongen. “De kweker staat het dichtst bij omwonenden. Het is dus zaak dat hij zorgvuldig omgaat met zaken als spuitvrije zones, het schoonmaken van spuiten, het afvoeren van verpakkingen en dergelijke.”

‘Verduurzaming betekent voor ons niet dat alle chemie moet verdwijnen’

Groene middelen kunnen een belangrijke aanvulling zijn op het chemische pakket, maar: “Deze middelen moeten ook kwaliteit, oogstzekerheid en meeropbrengst kunnen garanderen, en dat is best lastig.” Dat is niet het enige struikelblok, weet Van Assen. “De sierteelt is wereldwijd een kleine sector vergeleken met de akkerbouw en daarbinnen is de bloembollenteelt heel specifiek. Dat maakt het voor producenten minder rendabel om erin te investeren. Zo zie je bijvoorbeeld dat bepaalde middelen wel een toelating hebben voor aardappelen, maar niet voor bepaalde bolgewassen. Terwijl dat voor de sierteelt wel belangrijk is om de vereiste kwaliteit te kunnen leveren.” De industrie is ervan overtuigd dat verduurzaming nodig is om verdere ingrepen in het middelengebruik te voorkomen. Het proces om dat te realiseren, is niet eenvoudig. “De sector is niet één bedrijf, en waar het ene bedrijf kansen ziet, heeft de ander meer tijd nodig om die omslag te maken.”

BIOLOGISCH GIF

Bayer is lid van Nefyto. Hinse Boonstra, public and government affairs manager bij Bayer, zet uiteen: “Op dit moment is zo’n 95 procent van de bestrijding chemisch en zo’n 5 procent bio-

logisch. Ook chemie kun je duurzaam inzetten en biologie kan giftiger zijn dan chemie. De natuur produceert genoeg stoffen die een gezondheidsrisico met zich kunnen meebrengen. Daarbij zijn biologische oplossingen niet altijd even effectief, omgevingsfactoren spelen een belangrijke rol bij de werkzaamheid. De werking van nuttige schimmels en bacteriën wordt beïnvloed door bijvoorbeeld vocht, droogte of zon. Bij ongunstige omstandigheden kies je dan liever voor een toegelaten, chemisch middel, dat kan dan zelfs duurzamer zijn. Verduurzaming betekent voor ons dus niet dat alle chemie moet verdwijnen en middelen alleen nog maar biologisch moeten zijn. Dat is een onnodige polarisatie van de discussie. Chemie en biologie vullen elkaar goed aan en per situatie maak je een keuze.” Het automatisme van ‘liters per hectare spuiten volgens de kalender’ is er volgens Boonstra wel vanaf. “Kwekers gaan daar bewuster mee om. Bestrijding wordt meer maatwerk. Precisielandbouw gaat de agrarische sector helpen om nog duurzamer te werken.”

NIEUWE PRODUCTEN

Dat er middelen verdwijnen, betekent niet dat Bayer minder werk heeft. “De ontwikkeling van nieuwe, vervangende middelen betekent zelfs extra werk voor onderzoek en ontwikkeling. Ziekten en plagen kunnen een complete oogst vernietigen, dus blijft er altijd behoefte aan middelen.” Boonstra begrijpt dat het voor bollenkwekers frustrerend is dat niet alle middelen voor alle teelten beschikbaar zijn. “Dat heeft soms te maken met de aard van het product: een tulp is iets heel anders dan een aardappel waardoor het effect van het middel anders kan uitpakken. Het onderzoek dat nodig is om de toelating uit te breiden, kost geld en voor een kleine markt als bloembollen is dat niet altijd rendabel. Bayer is een bedrijf, er moet wel geld verdiend worden, alleen dan kunnen we investeren in nieuwe producten.” Nieuwe producten worden aanvankelijk veelal voor andere, grote gewassen ontwikkeld. “Als blijkt dat ze ook goed werken voor kleinere teelten, zoals bloembollen, en het is commercieel haalbaar, vragen we zeker etiketuitbreiding aan. Bijna al onze fungiciden en insecticiden zijn beschikbaar voor kleinere teelten.” Bayer verwacht in 2017 en 2018 nieuwe, biologische middelen te introduceren: respectievelijk een biologische insecticide en een coating tegen schimmels.

TOTALE TEELTPLAN

Alle ontwikkelingen hebben ook effect op het werk van middelenleverancier GMN (voorheen Van Gent Van der Meer Nuyens). “De laatste vijf jaar zien we een omslag, het belang

dan biologisch'

Gerard Top: 'Onze rol is veranderd van verkoper in adviseur'

van maatschappelijk verantwoord ondernemen is gegroeid. De grootste verandering is dat we nu met de kweker praten over zijn totale teeltplan en niet alleen over middelen. Van verkoper zijn we steeds meer adviseur geworden", stelt Gerard Top, directeur van GMN. "Daarbij gaat het over gewasrotatie, het optimaliseren van de bodem, het bodemleven, het gebruik van groenbemesters, de omgevingsfactoren,... eigenlijk de totale inrichting van de teelt. 'Geïntegreerd werken' vormt de basis. Wij proberen zoveel mogelijk kennis te verzamelen die we vervolgens vertalen naar adviezen voor onze klanten, daarin zit onze meerwaarde. Onze rol

is nog lang niet uitgespeeld." Om aangehaakt te blijven bij actuele ontwikkelingen, maakte GMN deel uit van het project 'Schoon erf, schone sloot'. "Verder zit ik, vanuit de middellendistributie, in de stuurgroep bloembollen van waaruit we proberen oplossingen te vinden voor praktijkproblemen, zoals het verantwoord omgaan met middelen. Daarin trekken we ook op met de KAVB en zetten we samen stappen vooruit. Vanuit deze werkgroep hebben we een afvaardiging van het Ctgb uitgenodigd voor een bedrijfsbezoek, zodat zij meer inzicht krijgen in de praktijk. Dat was heel waardevol." Dat een groot deel van de bekeu-

Serie duurzaamheid

Duurzaamheid wordt een steeds belangrijker thema. In de samenleving, en daarmee ook voor de bollensector. Immers, als de samenleving om een duurzaam product vraagt, zal de sector daarop moeten reageren. Wat betekent dit voor de verschillende partijen die actief zijn in het vak? Op welke manier spelen zij in op de ontwikkelingen? Waar lopen zij tegenaan? Veel vragen. In deze serie gaat BloembollenVisie op zoek naar de antwoorden.

ringen die worden uitgedeeld middelen betreft die bijvoorbeeld wel zijn toegelaten voor tulpen, maar niet voor muscari's, vindt Top een slechte zaak. "Daar moet iets voor ontwikkeld worden, het is bijna niet uit te leggen aan kwekers. Het is voor iedereen helder dat het middelengebruik moet worden teruggebracht, maar het moet wel werkbaar blijven. Dat moeten we als keten oppakken."